

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра фізичної культури та спорту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова

05 вересня 2018 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТАБІРНИЙ ЗБІР**

СТУПІНЬ БАКАЛАВРА

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Код та найменування спеціальності 014 Середня освіта

Предметна спеціалізація 014.11 Середня освіта (Фізична культура)

Освітні програми Фізична культура, спортивно-масова робота та туризм,
Фізична культура та Захист Вітчизни

Факультет фізичної культури та спорту

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Табірний збір» для студентів: галузі знань 01 Освіта спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) освітніх програм Середня освіта: Фізична культура, спортивно-масова робота та туризм та Середня освіта: Фізична культура та Захист Вітчизни; спеціальності 017 Фізична культура і спорт освітньої програма : Тренер з обраного виду спорту. Мова викладання – українська.

Розробники: Демидова І.В., викладач кафедри теорії та методики фізичної культури, Решетилова Н.В., викладач кафедри спорту, Бірюк С.В., доцент кафедри спорту.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та методики фізичної культури

Протокол від «27» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри _____ (Литвиненко О. М.)

«27» серпня 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни «Табірний збір»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта Спеціальність 014 Середня освіта	<i>варіативна</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: доповідь, реферат, презентація	014.11 Середня освіта (Фізична культура). Фізична культура, спортивно-масова робота та туризм. Фізична культура та захист Вітчизни.	<i>Рік підготовки:</i>	
			третій
Загальна кількість годин - 90		<i>Семестр</i>	
			шостий
		<i>Лекції</i>	
			-
Тижневих годин у денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Ступінь бакалавра	<i>Практичні, семінарські</i>	
			30 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
			60 год.
		Вид контролю:	
			залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (33% / 67%).

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>заочна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта Спеціальність 014 Середня освіта	нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: доповідь, реферат, презентація	014.11 Середня освіта (Фізична культура). Фізична культура, спортивно-масова робота та туризм. Фізична культура та захист Вітчизни.	Рік підготовки:	
		третій	
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		п'ятий	
Тижневих годин у денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Ступінь бакалавра	Лекції	
			-
		Практичні, семінарські	
		8 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		82 год.	
Вид контролю:			
залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для заочної форми навчання – 90 год.: 8 год. – аудиторні заняття, 82 год. – самостійна робота (9% / 91%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу:

Метою вивчення навчальної дисципліни «Табірний збір» є професійна підготовка студентів до практичної діяльності в якості вчителя фізичної культури в учбових закладах середньої освіти та керівника фізичного виховання в умовах ДОТ та СОТ.

Завдання курсу:

Освітні завдання:

- вивчення теоретичних основ легкоатлетичного спорту, спортивних ігор;
- оволодіння технікою виконання вправ та рухових дій з даних видів спорту;
- оволодіння методикою навчання вправам і руховим діям, та методикою удосконалення в їх техніці в умовах ДОЗ та СОТ;
- оволодіння методикою проведення секційної роботи, а також методикою проведення спортивно-масової роботи в умовах ДОЗ та СОТ;
- вивчення правил змагань з легкої атлетики, спортивних ігор та надбання навичок практичного суддівства змагань;

Оздоровчі завдання:

- розвиток функціональних систем організму та зміцнення здоров'я студентів;
- розвиток фізичних якостей студентів;
- забезпечення високого рівня працездатності.

Виховні завдання:

- сприяння соціальному формуванню особистості;
- виховання працелюбності, наполегливості, витримки, сили волі;
- формування почуття патріотизму.

Критеріями засвоєння матеріалу навчальної дисципліни «Табірний збір» є наявність у студентів наступних

- знань:

- історії розвитку видів спорту, що вивчаються на табірному зборі;
- основ техніки видів спорту, які вивчаються під час перебування студентів на табірному зборі;
- методики навчання техніці вправ та рухових дій видів спорту, що вивчаються на зборі, в умовах оздоровчо-спортивного табору;
- технології організації та змісту занять з видів спорту, що вивчаються на зборі, у дитячих спортивно-оздоровчих таборах;
- технології організації, проведення та суддівства змагань з видів спорту, що вивчаються на зборі, в умовах спортивно-оздоровчого табору, правил змагань.

- вмінь та навичок:

- технічно вірно виконувати всі вивчені вправи та рухові дії, показуючи при цьому результати, що відповідають програмним вимогам до рівня навчальних досягнень;
- провести навчально-тренувальне заняття для дітей з видів спорту, що вивчаються на зборі, відповідно до віку дітей, ступеню їх підготовленості та умов перебування у спортивно-оздоровчому таборі;
- організувати та провести змагання з видів спорту, що вивчаються на зборі, у дитячому спортивно-оздоровчому таборі; виконувати обов'язки судді.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

- здатність учитися; володіти високою мотивацією до підвищення свого культурного і професійного рівня (ЗК-13);
- володіти адаптивністю і комунікабельністю; прийомами спілкування і вмінням їх використовувати (ЗК-14);
- розуміти та сприймати етичні норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (принципи біоетики) (ЗК-16).

II. Фахові:

- здатність знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел, застосовувати її для розв'язання поставлених педагогічних завдань (ПК-18);
- здатність до креативності у розв'язанні педагогічних завдань, виконанні творчих робіт, підготовці проектів (ПК-19);
- здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності (ПК-28);
- здатність використовувати основи теорії навчання і виховання в професійної діяльності (ПК-33);
- здатність застосовувати на практиці основні теоретичні засади в галузі фізичної культури (ПК-36);
- здатність розробляти навчальні програми та плани конкретних занять у закладах середньої освіти; здатність розробляти перспективні та оперативні плани і програми конкретних занять у дитячо-юнацькому спорті (ПК-38);
- здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями освітніх закладів загальної середньої, середньої та професійної освіти, позакласну спортивно-масову роботу з учнями (ПК-39);
- здатність проводити профілактику травматизму, надавати першу долікарську допомогу постраждалим в процесі навчальних та тренувальних занять (ПК-41);

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1.

Тема 1. Легка атлетика. Спортивна ходьба

Історія виникнення та розвитку спортивної ходьби в світі та в Україні. Аналіз техніки спортивної ходьби. Методика навчання техніці спортивної ходьби.

Правила змагань зі спортивної ходьби та методика суддівства.

Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра.

Штовхання ядра: історична довідка про штовхання ядра. Еволюція техніки та динаміка результатів. Тримання та випуск ядра. Фінальне зусилля.

Тема 3. Пляжний волейбол.

Історія виникнення та розвитку пляжного волейболу за кордоном. Історія вітчизняного пляжного волейболу та розвиток пляжного волейболу на сучасному етапі в Україні. Різновиди волейболу. Еволюція правил змагань. Хроніка змагань. Аналіз техніки та методика навчання стійкам та переміщенням. Аналіз техніки та методика навчання передачі м'яча зверху.

Тема 4. Навчальна практика.

Шикування групи; складання рапорту; подавання стройових команд; забезпечення інвентарем та підготовка місць занять.

Проведення навчально-тренувального заняття для дітей молодшого та середнього шкільного віку в умовах ДОТ та СОТ; детальний аналіз учбової практики студентів;

Кредит 2.

Тема 1. Легка атлетика. Біг на середні, довгі, наддовгі дистанції.

Історія розвитку бігу на середні та довгі дистанції, марафонського бігу: зростання рекордів, найвидатніші бігуни світу, України та Миколаївщини. Техніка бігу на витривалість. Старт в бігу на витривалість. Тактика бігу.

Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра.

Фінальне зусилля. Техніка скачку в штовханні ядра. Збереження рівноваги після кидка.

Тема 3. Пляжний волейбол.

Аналіз техніки та методика навчання передачі м'яча знизу. Аналіз техніки та методика навчання подачам м'яча. Аналіз техніки та методика навчання нападаючим ударам. Аналіз техніки та методика навчання блокуванню.

Аналіз та методика навчання командним діям в нападі. Аналіз та методика навчання командним діям в захисті.

Тема 4. Навчальна практика.

Проведення навчально-тренувального заняття для дітей молодшого та середнього шкільного віку в умовах ДОТ та СОТ; детальний аналіз учбової практики студентів;

Кредит 3.

Тема 1. Легка атлетика. Кросовий біг.

Техніка кросового бігу в залежності від умов траси. Техніка долання природних та штучних перешкод в кросі.

Зміст розділу бігу на витривалість у програмі з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів.

Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра.

Штовхання ядра зі скачку в цілому. Обладнання сектору для штовхання ядра; організація та правила змагань.

Техніка безпеки під час занять та змагань зі штовхання ядра.

Тема 3. Пляжний волейбол.

Загальна фізична підготовка у пляжному волейболі. Розвиток фізичних якостей у пляжному волейболі. Спеціальна фізична підготовка у пляжному волейболі.

Організація і проведення змагань з пляжного волейболу. Положення про змагання. Системи розіграшу. Виявлення переможців змагань. Правила змагань з пляжного волейболу. Суддівство.

Тема 4. Навчальна практика.

Проведення навчально-тренувального заняття для дітей старшого шкільного віку в умовах ДОТ та СОТ; детальний аналіз учбової практики студентів;

4. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	усь ого	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1.						
Тема 1. Легка атлетика. Спортивна ходьба Історія виникнення та розвитку спортивної ходьби в світі та в Україні. Аналіз техніки спортивної ходьби. Методика навчання техніці спортивної ходьби. Правила змагань зі спортивної ходьби та методика суддівства.	8		2			6
Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра. Штовхання ядра: історична довідка про штовхання ядра. Еволюція техніки та динаміка результатів. Тримання та випуск ядра. Фінальне зусилля.	8		2			6
Тема 3. Пляжний волейбол. Історія виникнення та розвитку пляжного волейболу за кордоном. Історія вітчизняного пляжного волейболу та розвиток пляжного волейболу на сучасному етапі в Україні. Різновиди волейболу. Еволюція правил змагань. Хроніка змагань.	8		4			4

Аналіз техніки та методика навчання стійкам та переміщенням. Аналіз техніки та методика навчання передачі м'яча зверху.					
Тема 4. Навчальна практика. Шиккування групи; складання рапорту; подавання стройових команд; забезпечення інвентарем та підготовка місць занять. Проведення навчально-тренувального заняття для дітей молодшого та середнього шкільного віку в умовах ДОТ та СОТ; детальний аналіз учбової практики студентів;	6		2		4
Всього годин:	30		10		20
Кредит 2.					
Тема 1. Легка атлетика. Біг на середні, довгі, наддовгі дистанції. Історія розвитку бігу на середні та довгі дистанції, марафонського бігу: зростання рекордів, найвидатніші бігуни світу, України та Миколаївщини. Техніка бігу на витривалість. Старт в бігу на витривалість. Тактика бігу.	6		2		4
Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра. Фінальне зусилля. Техніка скачку в штовханні ядра. Збереження рівноваги після кидка.	6		2		4
Тема 3. Пляжний волейбол. Аналіз техніки та методика навчання передачі м'яча знизу. Аналіз техніки та методика навчання подачам м'яча. Аналіз техніки та методика навчання нападаючим ударам. Аналіз техніки та методика навчання блокуванню. Аналіз та методика навчання командним діям в нападі. Аналіз та методика навчання командним діям в захисті.	10		4		6
Тема 4. Навчальна практика. Проведення навчально-тренувального заняття для дітей молодшого та середнього шкільного віку в умовах ДОТ та СОТ; детальний аналіз учбової	8		2		6

практики студентів;						
Всього годин:	30		10			20
Кредит 3.						
Тема 1. Легка атлетика. Кросовий біг. Техніка кросового бігу в залежності від умов траси. Техніка долаття природних та штучних перешкод в кросі. Зміст розділу бігу на витривалість у програмі з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів.	9		2			7
Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра. Штовхання ядра зі скачку в цілому. Обладнання сектору для штовхання ядра; організація та правила змагань. Техніка безпеки під час занять та змагань зі штовхання ядра.	5		2			3
Тема 3. Пляжний волейбол. Загальна фізична підготовка у пляжному волейболі. Розвиток фізичних якостей у пляжному волейболі. Спеціальна фізична підготовка у пляжному волейболі. Організація і проведення змагань з пляжного волейболу. Положення про змагання. Системи розіграшу. Виявлення переможців змагань. Правила змагань з пляжного волейболу. Суддівство.	8		4			4
Тема 4. Навчальна практика. Проведення навчально-тренувального заняття для дітей старшого шкільного віку в умовах ДОТ та СОТ; детальний аналіз учбової практики студентів;	8		2			6
Всього годин:	30		10			20
Всього годин:	90	-	30	-	-	60

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Кредит 1	10
	Тема 1. Легка атлетика. Спортивна ходьба	2
	Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра.	2
	Тема 3. Пляжний волейбол.	4

	Тема 4. Навчальна практика.	2
2.	Кредит 2	10
	Тема 1. Легка атлетика. Біг на середні, довгі, наддовгі дистанції.	2
	Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра.	2
	Тема 3. Пляжний волейбол.	4
	Тема 4. Навчальна практика.	2
3.	Кредит 3	10
	Тема 1. Легка атлетика. Кросовий біг.	2
	Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра.	2
	Тема 3. Пляжний волейбол.	4
	Тема 4. Навчальна практика.	2
	Всього:	30

6. Теми самостійних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Кредит 1	20
	Тема 1. Легка атлетика. Спортивна ходьба	6
	Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра.	6
	Тема 3. Пляжний волейбол.	4
	Тема 4. Навчальна практика.	4
2.	Кредит 2	20
	Тема 1. Легка атлетика. Біг на середні, довгі, наддовгі дистанції.	4
	Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра.	4
	Тема 3. Пляжний волейбол.	6
	Тема 4. Навчальна практика.	6
3.	Кредит 3	20
	Тема 1. Легка атлетика. Кросовий біг.	7
	Тема 2. Легка атлетика. Штовхання ядра.	3
	Тема 3. Пляжний волейбол.	4
	Тема 4. Навчальна практика.	6
	Всього:	60

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Підготувати доповідь, реферат або мультимедійну презентацію з однієї із запропонованих тем:

Легка атлетика:

1. Історія розвитку обраної легкоатлетичної вправи.
2. Техніка виконання обраної легкоатлетичної вправи.
3. Методика навчання обраній легкоатлетичній вправі.

4. Методика тренування школярів в обраному виді легкої атлетики.
5. Легка атлетика в умовах СОТ.
6. Організація масових пробігів та кросів.

**Примітка:* Легкоатлетична вправа обирається з видів легкої атлетики, що вивчаються на табірному зборі, індивідуально, по узгодженню з викладачем.

Пляжний волейбол:

1. Історичний нарис розвитку пляжного волейболу за кордоном та в Україні.
2. Техніко-тактичні дії гравців у пляжному волейболі.
3. Фізична підготовка у пляжному волейболі.
4. Пляжний волейбол в умовах літніх дитячих таборів відпочинку.

8. Методи навчання

При вивченні дисципліни «Табірний збір» використовуються наступні групи методів навчання:

1. Методи вербального впливу (загальнопедагогічні методи – дидактична розповідь, бесіда, обговорення; інструктування; супроводжувальні пояснення; вказівки і команди; словесна оцінка; опис; характеристика).

2. Методи забезпечення наочності:

а) демонстрація наочних посібників (малюнків, схем, фотографій, слайдів, кінограм, презентацій);

б) мультимедійна демонстрація;

в) реальна демонстрація техніки вправ кваліфікованими спортсменами;

3. Методи, спрямовані на оволодіння руховими вміннями і навичками:

а) методи розчленованої вправи;

б) методи цілісної вправи.

4. Методи, спрямовані на оволодіння професійними вміннями та навичками:

а) навчальна практика;

б) вирішування професійних ситуаційних задач;

в) аналіз успішності реалізації ситуаційних задач;

9. Методи контролю

Діагностичний розділ визначає диференційований та об'єктивний облік результатів навчальної діяльності студентів і включає в себе ряд підрозділів:

а) контроль засвоєння **теоретичних знань** (усне опитування, поточне та підсумкове тестування, контрольні роботи);

б) контроль засвоєння **техніки вивчених вправ** та технічних дій (оцінювання техніки виконання окремих елементів вправ, цілісних вправ та рухових дій);

в) контроль **рівня інтегральної підготовленості** студентів (виконання контрольних нормативів з видів спорту, що вивчаються на зборах, в змагальних умовах з урахуванням результату);

г) контроль засвоєння **професійних навичок** (проведення на оцінку окремих загально розвиваючих вправ, рухливих ігор, естафет, підготовчої частини,

окремих задач та цілісного навчально-тренувального заняття для різних вікових груп в умовах СОТ та ДОТ);

Оцінка рівня теоретичних знань здійснюється за допомогою:

- а) виконання контрольних робіт та контрольних письмових тестувань, що базуються на засвоєному навчальному матеріалі, включаючи матеріал, винесений на самостійне опрацювання;
- б) поточного опитування під час практичних занять; діапазон оцінки за усну відповідь на запитання коливається від 1 до 3 балів, в залежності від складності питання та повноти відповіді.

Оцінка рівня оволодіння технікою вправ, що вивчалися, та окремих їх елементів здійснюється за допомогою:

а) оцінювання *практичного виконання студентами окремого елемента* (1-10 балів);

б) оцінювання *практичного виконання студентами цілісної вправи (техніко-тактичних дій)* без фіксації показаного результату (1-10 балів);

Оцінка рівня інтегральної підготовленості студентів здійснюється за допомогою:

а) *практичного виконання студентами цілісних вправ та рухових дій в змагальних умовах, згідно з Правилами змагань* (1 – 20 балів).

Враховується *результат*, показаний студентом, при виконанні даної вправи, а також ступінь фізичної підготовленості. Діапазон оцінки за показаний результат розпочинається з 1 балу. В 1-7 бали оцінюється результат, який відповідає низькому рівню функціональної та фізичної підготовленості, достатній рівень підготовленості оцінюється в 8-14 балів, високий - в 15 - 20 балів і вище.

При виконанні окремих вправ на результат припускається одночасне оцінювання також і техніки виконання. В залежності від ступеня оволодіння технікою вправи, діапазон оцінки може бути від 1 до 10 балів.

Оцінка рівня засвоєння професійних навичок здійснюється за допомогою навчальної практики, а саме:

- а) проведення окремих загально розвиваючих вправ;
- б) проведення рухливих ігор та естафет;
- в) проведення підготовчої частини навчально-тренувального заняття з видів спорту, що вивчаються, для різних вікових груп в умовах ДОТ та СОТ;
- г) проведення окремих задач та цілісного навчально-тренувального заняття з видів спорту, що вивчаються, для різних вікових груп;
- е) аналізу проведення навчальної практики – визначення помилок, надання зауважень та пропозицій.

Діапазон оцінок за навчальну практику складає від 1 балу (за доповнення чи зауваження при аналізуванні проведення навчальної практики) до 10 балів, в залежності від складності завдання та ступеню професійної підготовленості студента при його вирішуванні.

Додаткові бали студент може отримати:

- а) за науково-дослідну роботу: підготовку реферату, доповіді на засіданні гуртка або студентській конференції, наукової статті;

б) за високий рівень техніко-фізичної підготовленості;

в) за суддівство змагань з видів спорту, що вивчаються на табірних зборах;

Залік є семестровою формою контролю. Залікові бали студент набирає протягом перебування на табірному зборі за всіма підрозділами діагностичного розділу шляхом накопичування.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Накопич. бали/ Сума
Кредит 1				Кредит 2				Кредит 3				
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	300
40	20	20	20	30	20	30	20	30	30	20	20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
65-79	C		
55-64	D		
50-54	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

12. Методичне забезпечення

1. Демидова І.В. «Легка атлетика та методика викладання. Легкоатлетичні метання» [навчально-методичний посібник] / І.В.Демидова, В.М.Лелека, В.В.Пильненький, Л.А.Хохлова. – Миколаїв, 2014. – 205 с.

2. Навчальні відеофільми:

- «Олімпія» (легка атлетика на Олімпійських іграх 1936 р. в Берліні);
- «Легкоатлетична слава України» (українські легкоатлети-олімпійці);
- «Аналіз техніки штовхання ядра»;
- «Спеціальні вправи штовхальника ядра»;
- «Техніка штовхання ядра найсильніших спортсменів світу»;
- «Біг на середні та довгі дистанції: аналіз техніки, методика навчання»;
- «Кросовий біг»;

- «Техніка бігу на наддовгі дистанції»;
 - «Методика організації змагань з кросу»;
3. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Табірний збір».

14. Рекомендована література

Базова:

1. Легка атлетика. Р.Ф.Ахметов, Г.М.Максименко, Т.Б.Кутек. Підручник для вищих навчальних закладів України. – Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2010. – 320 с.
2. Легка атлетика. О.В.Гогін. Курс лекцій для студентів факультетів фізичного виховання педагогічних навчальних закладів. Харків, „ОВС”, 2001.
3. Гогін О.В. Легка атлетика: Навчальний посібник / О.В.Гогін. – Харків: «ОВС» - 2010. – 395 с.
4. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи. – Київ, 2016.
5. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-11 класи. – Київ, 2014.
7. Пляжный волейбол. И. Л. Драло. Учебно-методическое пособие. – Москва, 2007.

Допоміжна:

9. Методика обучения легкоатлетическим упражнениям. Под ред. М.П.Кривоносова, Т.П.Юшкевича. Минск, 1986 г.
10. Жилкин А.И., Кузьмин В.С., Сидорчук Е.В. Легкая атлетика. - М.: Академия, 2005. - 464 с.
11. Кучеренко В.М., Єднак В.Д. Легка атлетика. – Тернопіль.: ТДПУ ім. В.Гнатюка, 2001. – 98 с.
12. Артюшенко О.Ф. Легка атлетика: Навчальний посібник для студентів факультетів фізичної культури. – Черкаси: БРАМА – ІСУЕП. 2000. – 316 с.
13. Легкоатлетичні стрибки. Р.П.Жордочко, А.М.Зеленцов. Київ, «Здоров'я», 1973.
14. Легка атлетика. Організація і проведення змагань. Правила змагань. / Укл. Д.С. Присяжнюк. - Вінниця, 2009. - 125 с.
15. Міжнародні правила змагань з легкої атлетики. Для студентів факультету фізичної культури, тренерів, викладачів фізичного виховання, суддів / Уклад.: М.П. Гудим, В.М. Ласточкін, С.В. Гудим, Н.М. Скачедуб. - Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2003. -112 с.
16. Судейство сореєнований по легкой атлетике. Ю.И.Карпюк. Киев, "Здоров'я",1981.
17. Судейство сореєнований по легкой атлетике. Практическое руководство. Издано Международной любительской федерации легкой атлетики. – М.: Олимпия – пресс, 2000.
18. Організація та проведення змагань з легкої атлетики. Методичні рекомендації для вчителів фізичного виховання загальноосвітніх навчальних закладів. Упорядники: Федірко М.О., Малютін М.В., Скрипниченко І.В. – м. Одеса, ПДПУ ім. К.Д.Ушинського, 2004.
19. Легка атлетика та методика викладання. Легкоатлетичні метання / Навчально-

- методичний посібник. І.Демидова, В.Лелека, Л.Хохлова, В.Пильненький. Миколаїв, 2013. – 207 с.
20. Легка атлетика та методика викладання. Легкоатлетичні стрибки / Навчально-методичний посібник. І.Демидова, В.Лелека, Л.Хохлова, В.Пильненький. Миколаїв, 2013. – 211 с.
21. Застосування рухливих ігор на заняттях з легкої атлетики: Метод. рекомен. / О.І.Рибалка, Н.Б.Іванова.- Запоріжжя: ЗНУ, 2005.- 55с.
22. Николаевские Олимпийцы. Г.А.Первов. Николаев, НГТУ им. П.Могилы, 2003. - С. 26-48
23. Пляжный волейбол. В.В.Костюков, Ю.Б.Чесноков, А.В.Тимохин. Методическое пособие, 1996 г.
24. Волейбол. Клещев Ю.Н. – М., ФиС, 1991.
25. Хапко В.Е., Маслов В.Н. Совершенствование мастерства волейболистов. – К.: «Здоров'я». – 1990. - 125 с.
26. Волейбол. М.І. Савченко. Навчально-методичний посібник для студентів ф-тів ФВ., Кіровоград,: «Здоров'я». - 2008.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.uaf.org.ua/>
2. <http://www.athletics.in.ua/>
3. <http://iaaf.org/>
4. <http://www.european-athletics.org/>
5. Правила змагань ІААФ 2018-2019 год. Переклад на українську мову. - http://uaf.org.ua/images/otherdocuments/competitions/Doc/IAAF_Competition_Rules_2018-2019_ua.pdf Переклад матеріалів офіційного сайту Міжнародної асоціації легкоатлетичних федерацій: <http://www.iaaf.com/>
6. <http://www.fina.org>
7. <http://len..org/>
8. <http://www.df..ua.org/>